

Broj: 2259-8

25. septembra 2020. godine

VIŠE JAVNO TUŽILAŠTVO U BEOGRADU
11000 BEOGRAD
Savska 17a

INICIJATIVA ZA IZDAVANJE OBAVEZNOG UPUTSTVA

Beogradski centar za ljudska prava podnosi inicijativu javnom tužiocu u Višem javnom tužilaštvu u Beogradu da, shodno članu 18. Zakona o javnom tužilaštvu, izda obavezno uputstvo javnom tužiocu u Prvom osnovnom javnom tužilaštvu u Beogradu da u predmetu KT 2499/20 ponovo povede predistražni postupak zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primene materijalnog prava, te da nakon postupka u kojem će otkloniti učinjene propuste donese novu odluku o krivičnim prijavama Beogradskog centra za ljudska prava i Sektora unutrašnje kontrole Ministarstva unutrašnjih poslova, KU br. 62/20, od 16. aprila 2020. godine.

O b r a z l o ž e n j e

Beogradski centar za ljudska prava je 15. aprila 2020. godine podneo krivičnu prijavu Prvom osnovnom javnom tužilaštvu u Beogradu zbog osnova sumnje da je jedan policijski službenik, čiji identitet nije poznat Centru, učinio krivično delo zlostavljanja i mučenja iz člana 137. Krivičnog zakonika. U krivičnoj prijavi je navedeno da se na društvenoj mreži *Twitter* pojavio snimak na kojem se vidi kako policijski službenik udara rukom građanina koji je – po svemu sudeći – bio vezan i smešten na zadnje sedište policijskog službenog vozila i da se na snimku jasno vidi da građanin koji je udaran ne pruža otpor niti vrši napad na policijskog službenika u vreme kada mu policijski službenik zadaje udarce. Uz krivičnu prijavu, koja je podneta elektronskom poštom na zvaničnu imejl adresu Prvog osnovnog javnog tužilaštva u Beogradu, dostavljen je snimak opisanog događaja. Na osnovu istog snimka, i Sektor unutrašnje kontrole Ministarstva unutrašnjih poslova je 16. aprila 2020. godine podneo krivičnu prijavu Prvom osnovnom javnom tužilaštvu u Beogradu zbog sumnje da je

osumnjičeni policijski službenik izvršio krivično delo zlostavljanja i mučenja iz člana 137, stava 3. u vezi sa stavom 1. Krivičnog zakonika.

Beogradski centar za ljudska prava je potom, po osnovu zahteva za pristup informacijama od javnog značaja, došao do anonimizovane kopije spisa predmeta KT 2499/20 i do rešenja Prvog osnovnog javnog tužilaštva od 10. jula 2020. godine kojim se odbacuje krivična prijava Sektora unutrašnje kontrole MUP-a. Iako nesumnjivo predstavljaju informacije za koje javnost ima opravdan interes da ih zna, u dostavljenim kopijama spisa predmeta sakrivena su imena policijskih službenika (osumnjičenog i njegovih kolega) i postupajućeg zamenika javnog tužioca u Prvom osnovnom javnom tužilaštvu u Beogradu, zbog čega je Centar kasnije podneo još jedan zahtev za pristup informacijama od javnog značaja Prvom osnovnom javnom tužilaštvu u Beogradu zahtevajući dostavljanje kopija spisa u kojima neće biti sakrivena imena ovih funkcionera i državnih službenika Republike Srbije.

Po oceni Centra, Prvo osnovno javno tužilaštvo u Beogradu je pogrešno utvrdilo odlučne činjenice u ovom slučaju i pogrešno primenilo materijalno pravo, te su navedeni propusti doveli do nezakonitog rešenja o odbacivanju krivične prijave.

Na prvom mestu, Prvo osnovno javno tužilaštvo u Beogradu je odlučujući o krivičnoj prijavi pogrešno primenilo krivično materijalno pravo. U navedenom rešenju navodi se da se u radnjama prijavljenog lica ne stiču elementi krivičnog dela zlostavljanja i mučenja „naročito imajući u vidu što i sam oštećeni navodi da se ne seća događaja, da se ne oseća niti mučeno niti da je zlostavljan, a nedostaju objektivni elementi bića navedenog krivičnog dela to je subjektivni osećaj oštećenog i žrtve, odnosno osećaj da se zlostavljanjem prema njemu postupa na način kojim se vređa ljudsko dostojanstvo.“ Krivični zakonik u članu 137. stavu 1. propisuje da krivično delo zlostavljanja i mučenja čini onaj ko zlostavlja drugog ili prema njemu postupa na način kojim se vređa ljudsko dostojanstvo. Povreda ljudskog dostojanstva ne meri se subjektivno (prema „osećaju“ za povredu dostojanstva“ konkretnog oštećenog), već objektivno. Drugim rečima, radnju izvršenja predstavljajuće ponašanje koje kod prosečnog građanina, s obzirom na važeće društvene norme, predstavlja povredu ljudskog dostojanstva. Ovaj normativni pristup prihvaćen je i u Komentaru Krivičnog zakonika prof. dr Zorana Stojanovića.¹

Da je postupajuće tužilaštvo imalo u vidu praksu Evropskog suda za ljudska prava, izvesno je da bi udaranje šamara građaninu - koji je bio lišen slobode, pod kontrolom policije i koji nije pružao otpor niti vršio napad - od strane policijskog službenika okarakterisalo kao zlostavljanje. Evropski sud za ljudska prava je u svojoj praksi više puta istakao da šamaranje od strane policijskih službenika prelazi prag člana 3. Evropske konvencije za ljudska prava (videti *Bouyid protiv Belgije* [VV], broj predstavke 23380/09, presuda od 28. septembra 2015, stavovi 102-112). Naročito je značajno što Evropski sud za ljudska prava smatra da u pogledu lica lišenih slobode (što je slučaj u ovom predmetu s obzirom da je građanin u vreme zadavanja šamara bio pod kontrolom policije, tj. sedeo na zadnjem sedištu službenog policijskog automobila i čini se da je vezan), svako pribegavanje fizičkoj sili koja nije strogo neophodna

---

¹ *Komentar Krivičnog zakonika*, deseto dopunjeno izdanje, *Službeni glasnik*, Beograd, 2020, str. 514.

usled ponašanja istog, umanjuje ljudsko dostojanstvo i predstavlja povredu prava utvrđenog članom 3. Evropske konvencije za ljudska prava (*Bouyid protiv Belgije*, stav 88).

Prema izjavi osumnjičenog policijskog službenika, oštećeni je u jednom trenutku počeo da ga pljuje i da policijskom službeniku govori da ima koronu, pa je osumnjičeni službenik „sve vreme pokušavao rukama da spreči da njegova pljuvačka dođe u kontakt sa licem, takoreći možda i gurao njegovo lice, ali iz razloga da se zaštiti od tog pljuvanja [...]“ Međutim, na snimku dostupnom javnosti se jasno vidi kako osumnjičeni policijski službenik najmanje šest puta udara oštećenog koji sedi u službenom policijskom automobilu. Pre svakog udarca čuje se kako osumnjičeni policijski službenik postavlja pitanje građaninu: „Kako se zoveš?“ Pored toga, vidi se da oštećeni ne pruža otpor, niti napada policijskog službenika. Izjavu osumnjičenog službenika u sumnju dovode njegov položaj tela i pokreti činjeni u kritično vreme. Položaj glave nagnut ka građaninu, mirno držanje leve ruke na automobilu i celokupno držanje osumnjičenog policijskog službenika koji ritmično zadaje udarce ne predstavljaju tipičnu reakciju čoveka koji pokušava da izbegne pljuvanje u lice od strane drugoga (na stranu što je osumnjičeni policijski službenik u cilju navodnog izbegavanja pljuvanja u lice mogao da zatvori vrata automobila ili da se udalji korak unazad, umesto što je koristio silu). Iz navedenih razloga, smatramo da šamaranje koje se vidi na snimku nije motivisano odbranom od pljuvanja oštećenog, već da osumnjičeni policijski službenik to čini u nameri da iznudi iskaz („Kako se zoveš?“) i da nezakonito kazni oštećenog. U svakom slučaju, šamaranje oštećenog u policijskom automobilu se ne može se smatrati upotrebom sile koja je strogo neophodna.

Drugi propust postupajućeg tužilaštva ogleda se u činjenici da je u potpunosti prihvatilo iskaz oštećenog koji je dat pred Prvim osnovnim javnim tužilaštvom u Beogradu 25. juna 2020. godine, a uopšte nije uzelo u obzir raniju izjavu oštećenog datu Sektoru unutrašnje kontrole 16. aprila 2020. godine, samo dan nakon opisanog događaja, naročito imajući u vidu da je oštećeni pred tužilaštvom izjavio da se „ne seća najbolje“ događaja koji je predmet postupka. Oštećeni je pred tužilaštvom izjavio da se ne seća najbolje šta se tog dana dešavalo, da je tek sutradan kada su došli ljudi iz Sektora unutrašnje kontrole video šta se desilo, da se ne seća da je udaran i da je to tek sutradan video i da se ne oseća mučeno ili zlostavljano. Pred Sektorom unutrašnje kontrole, dan nakon spornog događaja, oštećeni je dao drukčiju izjavu da se delimično sećao šta se dogodilo i da se seća da mu je, dok je sedeo na zadnjem sedištu policijskog automobila, neko od policajaca udario dva ili tri šamara, ne izražavajući svoj stav o tome da li se osećao zlostavljano ili mučeno. Moguća promena iskaza oštećenog od 16. aprila do 25. juna mogla je biti posledica zastrašivanja policijskog/ih službenika, kojom se tužilaštvo nije bavilo.

Postupajuće tužilaštvo je takođe poklonilo potpuno poverenje iskazu osumnjičenog policijskog službenika datom Sektoru unutrašnje kontrole 16. aprila 2020. godine u kojem on tvrdi da su njegov kolega i on, nakon što ga je oštećeni odgurnuo, primenili policijsku tehniku „ključ na laktu“ kako bi lice smestili na zadnje sedišta automobila, a da su tek nakon opiranja, pokušaja samopovređivanja, upućivanja ureda i napada na osumnjičenog službenika uspeli da oštećenog vežu službenim liscama dok se on nalazio u policijskom vozilu („Tada sam uspeo da ga uhvatim za ruku sa ciljem da ga vežem liscama, što sam konačno i uspeo uz pomoć kolege [...] koji je otvorio zadnja leva vrata od vozila i pomogao mi u vezivanju.“). S druge strane, u izveštaju o dovođenju od 15. aprila 2020. godine koji su odmah nakon završetka

smene sačinili službenici koji su postupali tog dana - među njima i osumnjičeni, stoji da je oštećeni, još dok su bili u parku (dakle pre stavljanja u policijski automobil), jednog policijskog službenika povukao za uniformu, nakon čega su policijski službenici oštećenog doveli u položaj za vezivanje „gde je isti uz upotrebu ključa na laktu vezan sredstvima za vezivanje - službene lisice“. Citirani deo izveštaja ponovljen je i u izveštaju PS Vračar od 16. aprila 2020. godine (br. 175274/2020). Ukoliko je oštećeni građanin vezan sredstvima za vezivanje uz prethodnu upotrebu tehnike „ključ na laktu“, to zasigurno nije moglo biti izvedeno u službenom automobilu zbog samog načina izvođenja tog zahvata.² Da je osumnjičeni policijski službenik upotrebio fizičku snagu radi „zaštite od pljuvanja“ o tome bi bio dužan i da sačini poseban izveštaj, o čemu nema naznaka u spisima predmeta.

Najzad, pored isticanja da se oštećeni „ne oseća zlostavljano“ i da smatra da mu policijski službenik šamaranjem nije povredio ljudsko dostojanstvo, u rešenju o odbačaju krivične prijave tužilaštvo navodi još jednu pravno irelevantnu činjenicu. U toku postupka niko od učesnika - pa ni osumnjičeni policijski službenik - nije doveo u pitanje autentičnost snimka, odnosno činjenicu da je njime zabeležen sporni događaj u kome je osumnjičeni policijski službenik primenjivao silu prema građaninu 15. aprila 2020. godine u Beogradu. Međutim, Prvo osnovno javno tužilaštvo u Beogradu dalo je naročit značaj pri odbacivanju krivične prijave okolnosti da se nije moglo utvrditi ko je sačinio snimak događaja i da isti prikazuje „samo deo navedenog događaja“. S obzirom da autentičnost snimka nije osporena, pitanje ko je autor snimka nije od bilo kakvog pravnog značaja (da snimak nije nezakonit i da je bilo dozvoljeno ne samo njegovo beleženje nego i objavljivanje govori član 82. stav 2. tačke 2-3. Zakona o informisanju i medijima prema kojem preteže interes javnosti da se objavi informacija iz privatnog života, odnosno ličnog zapisa lica, ako se informacija, odnosno zapis odnosi na nosioca javne funkcije, ako je to neophodno radi sprečavanja nereda ili zločina, zaštite prava i sloboda drugih, kao i ako je lice svojim ponašanjem u profesionalnom životu privuklo pažnju javnosti i na taj način dalo povoda za objavljivanje informacije, odnosno zapisa). S druge strane, nije ni sporno da objavljeni snimak prikazuje samo deo postupanja osumnjičenog policijskog službenika, ali se u tom delu službenog postupanja jasno vidi kako on zadaje udarce građaninu koji ne pruža otpor niti vrši napad na policijskog službenika. Šta god da je oštećeni rekao osumnjičenom ili uradio pre događaja koji je zabeležen na snimku, to ne može biti osnov ni opravdanje za policijskog službenika da primenjuje fizičku silu koja nije neophodna da se savlada otpor lica, da se odbije napad ili spreči bekstvo.

Da je došlo do povrede ljudskog dostojanstva i fizičkog i psihičkog integriteta oštećenog u ovom slučaju postupanja policijskog službenika PS Vračar pokazuje i akt Zaštitnika građana, br. 3120-431/20, del. br. 22568, od 6. jula 2020. godine, kojim je utvrđeno da je prema oštećenom postupano nezakonito i da je bio podvrgnut ponižavajućem postupanju tokom privođenja, koje se ogleda u nanošenju više udaraca otvorenom šakom u predelu lica dok je sedeo na zadnjem sedištu službenog vozila.

Dokaz: Akt Zaštitnika građana, br. 3120-431/20, del. br. 22568, od 6. jula 2020. godine.

---

² Tehnika izvođenja zahvata „ključ na laktu“ je dostupna na linku: <https://www.youtube.com/watch?v=kdRUvi5PtTo&feature=youtu.be&t=46>

Postupanje Prvog osnovnog javnog tužilaštva po podnetim krivičnim prijavama u ovom slučaju ne ispunjava minimalne uslove temeljnosti istraživanja slučajeve policijskog zlostavljanja, kako to zahteva Evropski sud za ljudska prava tumačeći član 3. Evropske konvencije o ljudskim pravima. Smatrajući da vođenje ovakve istrage predstavlja nezakonito postupanje javnog tužioca, predlažemo da javni tužilac u Višem javnom tužilaštvu u Beogradu izda obavezno uputstvo javnom tužiocu u Prvom osnovnom javnom tužilaštvu u Beogradu kojim će ga uputiti da ponovo povede predistražni postupak u navedenom slučaju i da nakon pravilnog i potpunog utvrđivanja činjeničnog stanja ponovo donese zakonitu odluku o podnetim krivičnim prijavama Beogradskog centra za ljudska prava i Sektora unutrašnje kontrole Ministarstva unutrašnjih poslova.

Molimo da nas pisanim putem obavestite o vašem postupanju po ovoj inicijativi.

Za Beogradski centar za ljudska prava

Luka Mihajlović